

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuuleminen
2.10.2025 / HE 108/2025 vp

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi laissa työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023, jäljempänä järjestämislaki) säädettyä työnhakijan palveluprosessia, sekä palvelualustaa ja työnhakuprofiilia. Myös työttömyysturvalakiin (1290/2002) tehtäisiin palveluprosessin muuttamisesta johtuvat muutokset.

Aluehallintovirasto kannattaa ja pitää perusteltuna esitettyä työnhakijan palveluprosessia koskevien säännösten selkeyttämistä ja sitä, että palveluprosessi perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen.

Aluehallintoviraston toimivalta

Työvoimapalvelujen valvonnasta ja valvonnan seuraamuksista säädetään järjestämislaissa sekä työttömyysturvalaissa. Valvonta on säädetty aluehallintoviraston tehtäväksi 1.1.2025 alkaen ja valvontatehtävä määrätty valtakunnallisesti asetuksella aluehallintovirastoista (906/2009) Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (jäljempänä aluehallintovirasto) hoidettavaksi.

LÄNSI- JA SISÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
PL 5, 13035 AVI, Wolffintie 35, 65101 Vaasa

puh. 0295 016 000
kirjaamo.lansi@avi.fi
www.avi.fi

Jyväskylän toimipaikka
Vapaudenkatu 58

Tampereen toimipaikka
Yliopistonkatu 38

Aluehallintovirasto valvoo työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta julkisten työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien (mukaan lukien työttömyysturva) osalta sekä KEHA-keskusta, kun se hoitaa työttömyysturvalain mukaisia tehtäviä. Aluehallintovirasto antaa myös valvontaan liittyvää ohjausta lainmukaiseen toimintaan.

Aluehallintovirastolla on oikeus järjestämislain 116 §:n nojalla saada salassapitosäännösten estämättä maksutta järjestämislain 25 §:ssä tarkoitetun valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot työvoimaviranomaiselta ja kehittämis- ja hallintokeskukselta. Aluehallintovirastolla on järjestämislain 125 §:n mukainen käyttöoikeus valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen.

Alkuhaastattelun ja työvoimapolitiittisen lausunnon eriaikaisuus

Esityksessä työnhakijan palveluprosessia kevennettäisiin ja työnhakijan alkuhaastattelun järjestämisen määräaikaa pidennettäisiin. Palveluprosessiin kuuluvien täydentävien työnhakukeskustelujenjärjestäminen perustuisi vahvemmin työnhakijan palvelutarpeeseen ja niiden kaavamaisesta järjestämisestä luovuttaisiin.

Aluehallintovirasto toteaa, että selkeä 10 arkipäivän ns. takarajasäännös täsmentäisi järjestämislain mukaista palveluprosessia. Määräajan pidennys voi kuitenkin aluehallintoviraston näkemyksen mukaan aiheuttaa lisäviiveitä nykyiseen verrattuna työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämisessä ja työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa. Riskinä voi olla, ettei työttömyysetuusasiaa selvitetä erikseen ennen alkuhaastattelua.

Aluehallintovirasto on aloittanut 1.4.2025 työvoimapolitiittisten lausuntojen käsittelyaikojen valvomisen valvontasuunnitelmansa

mukaisesti. Ensimmäisen seurantajärjestelmästä tehdyn valvontajakson perusteella aluehallintovirasto on todennut, että 45 työllisyysalueesta 25:lla työllisyysaluekohtainen käsittelyaikamediaani ylittyy työnhaun aloituksessa annettavan työttömyysetuuden maksamisen sallivan lausunnon osalta.

Asiakastietojärjestelmään tehtävät kirjaukset

Työvoimaviranomaisilla on järjestämislain 120 §:n mukaan velvollisuus käyttää työvoimapalvelujen asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Käsitteliemiensä kanteluasioiden perusteella aluehallintovirasto on 24.9.2025 dnro LSSAVI/18028/2025 antanut ohjauskirjeen työvoimaviranomaisille ja KEHA-keskukselle asiakastietojärjestelmän merkinnöistä ja asiakastietojen huolellisesta käsittelystä.

Aluehallintovirasto toteaa, että asiakkaan saama palvelu ja erityisesti sovitut asiointitavat ja velvoittavuudet tulee voida aina todentaa asiakastietojärjestelmään tehtävien merkintöjen/järjestelmässä olevien tietojen kautta yksiselitteisesti.

Työnhaun päättymisen ja seuraamusjärjestelmän tiukennus

Muutoksena nykyiseen sääntelyyn olisi jatkossa, että menettelyltä ei enää edellytettäisi sen toistuvuutta, vaan työnhaun voimassaolo päättyisi jo ensimmäisestä laiminlyönnistä. Työnhaun kuluessa tapahtuvan työnhakijan informoinnin merkitys korostuisi ehdotetun 41 §:n jälkikäteisen muistutusmenettelyn kumoamisen ja 28 §:n työnhaun voimassaoloon liittyvän muutoksen vuoksi.

Aluehallintovirasto toivoo tarkennuksia työnhaun päättymisen ja työttömyysturvalain seuraamusjärjestelmän välisestä suhteesta vähintäänkin säännöskohtaisiin perusteluihin epäselvyyksien välttämiseksi eri työllisyysalueilla. Ehdotettujen lakien sanamuotojen perusteella, vaikka asioimatta jättämiseen olisikin työttömyysturvalain mukainen pätevä syy, voi työnhaun

katkeamiseen ja sen uudelleen voimaan saamisen tavalle ja perusteille syntyä alueellisia toimintatapoja. Työhaun katkeaminen estää työttömyysetuuden saamisen, vaikka työttömyysturvalain mukainen pätevä syy estäisi työttömyysturvalain mukaisen seuraamuksen asettamisen.

Tässä yhteydessä aluehallintovirasto toteaa, että järjestämislain osalta ohjeita ei aiempien työ- ja elinkeinotoimistoille annettujen julkisten soveltamisohjeiden tavoin enää ole työvoimaviranomaisia koskien. KEHA-keskusta koskien on edelleen työ- ja elinkeinoministeriön antamana ohje KEHA-keskuksen tehtävistä työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanossa. Tämä asettaa hallituksen esityksen ja erityisesti sen säännöskohtaisille perusteluille tarkat edellytykset yhdenmukaisen soveltamiskäytännön perustaksi työllisyysalueilla.

Aiemmin säädetty työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvä porrastettu ankaroituminen kumottaisiin. Jatkossa työnhakijalle asetettaisiin työssäolovelvoite uuden laiminlyönnin tai vastaavan menettelyn takia, jos työnhakijalle olisi asetettu vuoden kuluessa korvaukseton määräaika esitetyn 9 §:n taikka korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite nykyisen 10 §:n nojalla. Aiemman seuraamusta koskevan asian käsittelyajankohdalla ei olisi merkitystä, kuten ei myöskään sillä, onko aiempi seuraamus jo ehditty asettaa työnhakijan menetellessä uudelleen moitittavana pidettävällä tavalla.

Aluehallintovirasto nostaa esille huomionaan sen, että työnhakijalle tietyt asiointitapahtumat voivat näyttäytyä yhtenä kokonaisuutena ja riskinä olisi, että työnhakijalla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta välttää työssäolovelvoitetta ajallisesti lähekkäisten sattumusten vuoksi. Aluehallintovirasto nostaa tässä yhteydessä esille myös jo aiemmin mainitut epäkohtahavainnot asiointitapojen ja asiakastietojärjestelmään tehtävien merkintöjen osalta. Työnhakijalla voi olla perusteltu epäselvyys, mitä asiointikanavia hänen tulee seurata ja mitkä yhteydenotot ovat velvoittavia ja

kumman lain nojalla. Erityisesti monikanavainen asiointi asettaa esitetyn seuraamusjärjestelmän tiukennuksen kanssa aluehallintoviraston arvion mukaan riskin sille, että joiltakin työnhakija-asiakkailta poistuu oikeus työttömyysetuuteen asiakkuuden aivan alkuvaiheessa epäselvien asiointi-informaatioiden vuoksi.

Yhteenvedona aluehallintovirasto toteaa, että esitetyt muutokset ovat työnhakijan kannalta hyvin merkittäviä erityisesti perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaiselle työttömyyden aikaiselle perustoimeentulon turvalle. Sekä työnhaun katkeamiseen ja palveluprosessiin että työttömyysetuuden seuraamusjärjestelmään ehdotetut muutokset muuttavat työnhakijan työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä merkittävästi. Erityisesti harkintavallan lisääminen ja asiointitapojen moninaisuus voivat johtaa myös erilaiseen kohteluun työllisyysalueiden välillä, vaikka varsinaista työnhakijan palveluprosessia kevennettäisiin.

Vaikutukset aluehallintovirastoon

Esityksessä todetaan, että ehdotetut muutokset toisaalta vaikeuttaisivat ja toisaalta helpottaisivat laillisuusvalvontatehtävän suorittamista.

Aluehallintovirastolle on 1.1.2025 alkaen voinut tehdä työvoimapalvelujen tai työttömyysturvan kantelun. Vuonna 2025 (30.9.2025 mennessä) noin 60 % saapuneista kanteluista on ollut työvoimapalvelujen kanteluita ja 40 % on ollut työttömyysturvan kanteluita. Työnhakijan palveluprosessia koskevat kantelut työllisyyden kuntakokeiluja koskevien kantelujen osalta ovat olleet suurin aiheryhmä aluehallintovirastossa vuosina 2021–2024. Myös vuonna 2025 suurin osa työvoimapalvelujen kanteluista on koskenut työnhakijan palveluprosessia.

Kanteluasioiden perusteella aluehallintoviraston tietoon tulleet epäkohdat ovat laajoja ja monimutkaisia. Keskeistä

kanteluasioissa ovat varsinkin 1.1.2025 lukien olleet epäselvyydet asiointissa ja sovituissa toimissa sekä toimivalta ja moninkertainen selvittämisprosessi työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen toimesta. Osassa kanteluista arvosteltavat seikat liittyvät sekä järjestämislakiin että työttömyysturvalakiin, ja menettely on kantelijan näkökulmasta kuitenkin ollut samaa kokonaisuutta eli hänen palveluprosessiaan koskevaa. Aluehallintovirasto toteaa, että kaavaillut muutokset, joilla lisättäisiin asiantuntijan harkintavaltaa ja kevennettäisiin palveluprosessia koskevaa sääntelyä, tulevat todennäköisesti kuitenkin osittain lisäämään työnhakijalle näkyvää prosessuaalista epävarmuutta ja siten lisäämään kantelujen määrää.

Esityksessä ehdotetaan työnhakijaksi rekisteröityvälle henkilölle velvollisuutta laatia ja julkaista lähtökohtaisesti nimetön työnhakuprofiili valtakunnallisella palvelualustalla. Tämän osalta aluehallintovirasto arvioi, että kantelut ja epäkohtailmoitukset tulevat merkittävästi lisääntymään työnhakijoiden toimesta, koska jo tälläkin hetkellä salassa pidettävien asiakastietojen käyttö lakiin perustuen aiheuttaa kanteluja.

Vastaava kantelumäärien ja epäkohtailmoitusten lisääntyminen tulee aluehallintoviraston arvion mukaan tulemaan ehdotetun tulotietojärjestelmän palkkatietojen käsittelyn käyttöönottamisen jälkeen. Aluehallintovirasto ei pidä kannatettava tulorekisterin käyttöön ottamista työnhakijan palveluprosessissa, sillä työnhakijan tulotiedoille ei historiallisesti ole ollut välttämätöntä tiedonsaantitarvetta työnvälityksen ja palvelutarjonnan kannalta.

Esityksessä tarkastellaan vaikutuksia aluehallintoviraston toimintaan kanteluasioiden kautta. Aluehallintovirasto tekee kuitenkin järjestämislain 25 §:n nojalla myös oma-aloitteista ja suunnitelmaperusteista valvontaa.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että valvontatehtävä ei painotu pelkkien kantelujen käsittelyyn. Valvontaa suunnataan palveluihin,

joiden saatavuudessa tai oikea-aikaisuudessa on vakavimpia puutteita tai poikkeamia. Valvontatoiminnan pääpainon tulee olla viranomaislähtöisessä, oma aloitteisessa valvonnassa, jotta myös heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden yhdenvertaisten palvelujen saaminen varmistetaan. Aluehallintovirastossa on suunnitelman mukaisesti sekä reaktiivisen valvonnan perusteella vireillä useita työvoimaviranomaista ja KEHA-keskusta koskevia valvonta-asioita.

Työvoimaviranomaisilla on erilaisia käytäntöjä ja toimintatapoja, joilla on vaikutusta asiakkaiden yhdenvertaiseen palvelujen saamiseen. Esitetty kaksipuolainen seuraamuskokonaisuus johtaa nopeammin työttömyysetuuden menetykseen, mikä lisää valvonnan tarvetta oikeusturvan toteutumisesta. Valvonnan henkilöresurssi tehtäväalueen laajuuteen suhteutettuna on käytännössä riittämätön. Aluehallintovirasto ennakoi, että esitetyt muutokset todennäköisesti vaativat valvontatoimien lisäämistä sekä edellyttävät valvojalta laajaa työhallinnon lainsäädännön asiantuntemusta sekä erityistä osaamista tietosuojasi asioista.

Yksikön päällikkö

Marjaana Sauvola-Lukkari

Ylitarkastaja

Ari Sormunen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Tämä asiakirja LSSAVI/19036/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/19036/2025 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Sauvola-Lukkari Marjaana 01.10.2025 11:14

Esittelijä Sormunen Ari 01.10.2025 11:08